

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 5/2015. (II. 25.) AB HATÁROZATA

a Kúria Kvk.I.37.191/2015/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Kvk.I.37.191/2015/3. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

- [1] 1. Kész Zoltán indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (továbbiakban: Ve.) 233. §-a alapján 2015. február 20-án a Kúria útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Kúria Kvk.I.37.191/2015/3. számú, 2015. február 18-án kelt végzése ellen. Kérte, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörében eljárva állapítsa meg a kúriai döntés alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt, mivel sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadságához való jogot.
- [2] 2. Az ügy előzményéhez tartozik, hogy a Magyar Munkáspárt mint jelölő szervezet a Veszprém megyei 01. számú Országgyűlési Egyéni Választókerületi Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OEVB) 2015. február 2-án kifogást nyújtott be. Kifogásában azt állította, hogy az indítványozó megsértette a Ve. 2. § (1) bekezdés a) és e) pontját, a kérelmező megfogalmazása szerint: „a választás tisztaságának megóvása [...] illetve [...] jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás [...] jogszabályait”. Állítását arra alapozta, hogy az indítványozó 2015. február 1-jén a budapesti Kossuth téren tartott demonstráción magát egyedüli baloldali jelöltnek nevezte, további 11 jelölttársát pedig

hamis színben tüntette fel. Szó szerint azt mondta (idézet a kifogásból): „A Fidesznek van 11 jelöltje, 11 különböző mezben. Kamu jelöltekkel, és az ellenzéki szavazók megosztásával, és készülők kalandorokkal ált [sic!] fel a Fideszes csapat [...] majd állítását megerősítve ismételten összesomossa a jelölteket – [...] február 22-én lefogom [sic!] győzni a Fidesz jelöltjeit Veszprémben [...]”.

- [3] Az OEVB a kifogást 39/2015. (II. 06.) számú határozatával érdemi vizsgálat nélkül elutasította, mert megállapította, hogy a kifogás alaki hibás, nem tartalmazta a Ve. 212. § (2) bekezdésében előírt valamennyi adatot, információt, így a jogszabálysértés bizonyítékait sem. A kérelmező fellebbezése nyomán eljáró Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) 17/2015. számú, 2015. február 12-én kelt határozatával az OEVB határozatát megváltoztatta, a kifogásnak helyt adott, és megállapította, hogy az indítványozó a kérelmező által kifogásolt beszédével megsértette a Ve. 2. § a) és e) pontjában foglalt [valójában: a Ve. 2. § (1) bekezdés a) és e) pontjairól van szó], a választás tisztaságának megóvása, valamint a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás választási eljárási alapelveket. Az NVB ezen túlmenően eltiltotta a jogsértőt a további jogsértéstől.
- [4] Az NVB érdemi vizsgálata során megtekintette a kifogásban megjelölt link alatt található videofelvételt, és rögzítette, hogy azon 21 perc 39 másodperctől az alábbiak hangzanak el: „Veszprémből jöttem, egy felvilágosult, büszke városból. Abból a városból, ahol tizenkettő jelölt indul a választáson. A FIDESZ-nek van tizenegy jelöltje tizenegy különböző mezben. Kamujelöltekkel és az ellenzéki szavazók megosztására készülők kalando[ro]kkal állt fel a FIDESZ-csapat. De engem ért a megtiszteltetés, hogy egyedüli esélyesként, ellenzékiént képviselhetem azokat, akiknek elégük van Orbán Viktor rendszeréből. A FIDESZ vesztesre áll. Én pedig támogatásokkal február 22-én le fogom győzni a FIDESZ jelöltjét Veszprémben.”
- [5] Az NVB álláspontja szerint az indítványozó kijelentése a véleménynyilvánítás körébe tartozó megnyilvánuláson túl (így pl. „kamujelölt”) olyan ténymegállapítást tartalmaz, amely tényszerűen és többszörösen eltér a valóságtól. Egyrészt a jelölttől elvárható, hogy tudja, a mellette induló további tizenegy jelölt nem mindegyike, illetve azok közül csak egy a FIDESZ-Magyar Polgári Szövetség és a Kereszténydemokrata Néppárt közös jelöltje. Másrészt a jelöltek olyan feltüntetése, hogy ők Fideszes csapatot alkotnak, valótlan közlésnek számít.
- [6] Az NVB döntése ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúrián, amelyben előadta, hogy az NVB részben tévesen megállapított

tényállásból mérlegelése során téves jogi következtetésre jutott. Az indítványozó szerint az NVB akkor járt volna el helyesen, ha nem terjeszkedik túl a fellebbezési kérelmen. Ezzel szemben az NVB nem pusztán a Magyar Munkáspárt vélt sérelmét vizsgálta, hanem olybá vette, mintha a kérelmező valamennyi jelölt nevében lépett volna fel. Jogi tévedésként rója fel az NVB-nek azt, hogy a videofelvételről, mint a kifogáshoz csatolt bizonyítékról tesz említést, holott valójában csak linkre történő hivatkozásról beszélhetünk az elsőfokú eljárásban (amit egyébként az OEVB nem is tudott megnyitni, tehát a bizonyítékhoz hozzá sem tudott férni). Valójában a fellebbezéséhez csatolt DVD mellékletet a kérelmező, amit az NVB meg is tekintett. Jogi értelemben így nem lehet szó új bizonyítékról. A tényállítással kapcsolatban hivatkozott arra, hogy beszédében – szemben a kérelmező állításával – nem az hangzott el, hogy a Fidesz jelöltjeit, hanem jelöltjét kívánja legyőzni. Felhívta a figyelmet arra, hogy a Fidesz 11 jelöltjére vonatkozó mondatát csak a két mondatrész együtteseként lehet értelmezni, vagyis úgy, hogy a 11 jelölt különböző mezekben indul, így teljesen világos, hogy nem mindannyian a Fidesz jelöltjeként szerepelnek.

- [7] A Kúria az NVB határozatát helybenhagyta. A felülvizsgálati kérelem a Kúria szerint a következők miatt alaptalan. A kérelmező nem új bizonyítékot nyújtott be, csak a helyesen megjelölt linket aláhúzás nélkül írta, így az NVB nem a DVD felvételre, hanem a linken elérhető tartalomra tudta alapozni döntését. Az NVB nem terjeszkedett túl a kifogást előterjesztő kérelmén, mert a kérelmező nem egyes pártok jelöltjeiről, hanem valamennyi, a választáson induló jelöltről fogalmazott meg egységes véleményt, tényállítást, így azt együttesen kellett elbírálni. A Kúria úgy ítélte meg, hogy nem vonható a véleménynyilvánítás körébe az a kijelentés, hogy a „Fidesznek van tizenegy jelöltje, tizenegy különböző mezben”, mert álláspontja szerint ez egyértelmű tényállítást tartalmaz, és nem értékítéletnek minősül. A Kúria indokolása alátámasztására a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatra hivatkozik, amely szerint nem áll a véleménynyilvánítás védelme alatt a közszereplő becsületének csorbítására alkalmas azon hamis tényállítás, híresztelés, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata, ha a tényt állító, híresztelő, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló személy tudta, hogy a közlése lényegét tekintve valótlan.

- [8] 3. Az alkotmányjogi panasz szerint a bírói döntés az Alaptörvény alábbi rendelkezését sérti:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

- [9] Az alkotmányjogi panasz részletes indokolást tartalmaz a felhívott alaptörvényi rendelkezés sérelmét illetően, amelynek a lényege a következőképpen foglalható össze.
- [10] 3.1. A ténymegállapítás fogalmát olyan kiterjesztően értelmezte a Kúria, ami nincs összhangban az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert vélemény szabadságból fakadó követelményekkel. A Kúria egy közéleti vita során, választási kampányban közölt, országgyűlési képviselőjelölteket (leendő közhatalmat gyakorlókat) érintő kritikát, az indítványozó személyes meggyőződését és közvélekedést is tartalmazó közlését tartja jogsértőnek. Az indítványozó szerint alkotmányjogi panaszával támadott bírósági döntésnek a vélemény nyilvánítás szabadságát szűkítően értelmező tartalma felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét, ebből következően kérte az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadását.
- [11] 3.2. Kifogásolja, hogy a Kúria döntése során nem vette figyelembe a tényállítás és a véleménynyilvánítás elhatárolása körében kialakult, az Alkotmánybíróság által kimunkált joggyakorlatot, így helyes következtetésre nem is juthatott. A 13/2014. (IV. 18.) AB határozatból idézi, hogy a közügyek megvitatását érintő vélemény szabadság korlátozását előíró jogszabályokat megszorítóan szükséges értelmezni. Kiemeli továbbá azt is, hogy számos körülményt kell mérlegelni az adott közlés minősítését megelőzően, így különösen a közlés módját, körülményeit, kontextusát, valamint tartalmát, stílusát, aktualitását és célját.

II.

- [12] 1. Az alkotmányjogi panasz az Abtv.-ben meghatározott formai és tartalmi követelményeknek megfelel.
- [13] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörben vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [14] Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó az alkotmányjogi panasszal támadott ügy kötelezettje.

A panasz az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltaknak is eleget tesz: az indítványozó a rendes jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.

- [15] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt feltételeknek maradéktalanul megfelel.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panasz a törvényes határidőn belül, azaz a támadott végzés kézhezvételétől számított 3 napon belül érkezett [Ve. 233. § (1) bekezdés].

- [16] 2. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

- [17] A jelen alkotmányjogi panasszal összefüggésben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a támadott végzésnek a véleménynyilvánítás szabadságát szűkítően értelmező tartalma felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét.

- [18] 3. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy „az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet” terjesszen a testület elé.

III.

- [19] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

- [20] 1. Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy az „állam elsőrendű kötelezettsége” az ember jogainak védelme.

- [21] A 3367/2012. (XII. 15.) AB végzés indokolásának [13] bekezdése úgy értelmezte az Alaptörvényt, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz jogintézményének elsődleges célja az egyéni, szubjektív jogvédelem: a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott jogsérelem orvosolása. A 3149/2013. (VII. 24.) AB határozat indokolásának [19] bekezdése szerint az alkotmányjogi panasz egyéni jogvédelmi eszköz. A 25/2013.

(X. 4.) AB határozat indokolásának [49] bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárásokban elsősorban jogvédelmi szerepe van, mert az Abtv. 26–27. § rendelkezései értelmében az a feladata, hogy az Alaptörvényben biztosított alkotmányos alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen.

- [22] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja.
- [23] 2. Az Alkotmánybíróság 1/2013. (I. 7.) AB határozata indokolásának [93]–[94] bekezdése értelmében az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadság kiterjed a választási kampány során a jelöltek és a jelölő szervezetek által folytatott kampánytevékenységre. Ennek egyik eszköze kampánygyűléseken való felszólalás, vagy más, a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó rendezvényen való részvétel és megnyilvánulás (beszéd tartása).
- [24] 2.1. Az Alkotmánybíróság a 7/2014. (III. 7.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) átfogóan és részletezően értékelte a közszereplők személyiségi jogainak korlátozhatóságát a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása érdekében. A választási kampány a közügyek szabad vitatásának egyik, a választójog szabályai körébe vont megnyilvánulása. E nélkül a választópolgárok nem, vagy csak komoly nehézségek árán tudnák eldönteni, hogy kire szavazzanak. A választási kampány során tehát nemcsak egyszerűen a közügyeket vitatják meg az emberek, hanem tájékozódnak annak érdekében, hogy a szavazás napján megfontolt döntést tudjanak hozni. A jelen ügyben ez azért releváns, mert az alkotmányossági vizsgálat tárgyát képező bírói döntés választási kampány során tett konkrét megnyilvánulást érint.
- [25] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban kifejtette, hogy a közügyek szabad megvitatásához fontos társadalmi érdek fűződik. Az Abh. ezen fontos társadalmi érdek érvényesülésének alaptörvényi összefüggéseit megragadva, hangsúlyozta: „az Alaptörvény megerősítette az alkotmánybírósági gyakorlatban kialakult

azt az értelmezést, mely szerint a szólás- és sajtószabadság kettős igazolással bír, azaz az egyéni önkifejezés, illetve a politikai közösség demokratikus működése szempontjából egyaránt kulcsfontosságú. Az Alaptörvényben megerősített kettős igazolás pedig azt jelenti, hogy a véleményszabadságnak az alapjogok körében elfoglalt kitüntetett helyére vonatkozó értelmezés is változatlanul érvényes” (Indokolás [23]).

- [26] 2.2. Választási kampányban tipikusan a közszereplők egymás közti kontextusában kell értelmezni és megítélni a véleménynyilvánítási szabadságot, illetve annak korlátait. Ez mindenekelőtt annyit jelent, hogy az egymással versengő jelöltek igyekeznek előnyt szerezni, s ennek elérése érdekében nyíltan és akár kendőzetlenül is megnyilvánulhatnak. Társadalmi érdek, hogy a kampányban nemcsak a közügyeket, hanem az egyes jelöltek alkalmasságát és a jelölő/támogató szervezet programját is megvitassák. Ez alkalmanként kemény verbális csatározásokat is jelenthet, de ez része a kampány során megvalósuló véleménynyilvánítási szabadságnak. Ha jogvitára kerül sor, a bíróságnak az Alaptörvény 28. cikkében foglaltak szerint kell eljárnia, vagyis úgy, hogy a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék.
- [27] A jelen ügyben vizsgált bírói döntés ugyanakkor megragadva a kijelentés direkt tartalmánál, nem vette figyelembe, hogy az indítványozó véleményként fejtette ki mondandóját. Az értékítélet illetve a tényállítás közötti különbségtétel alkotmányossági relevanciája az Abh.-ban kifejtettek szerint a következő: „A véleménynyilvánítás szabadsága az értékítéletet kifejező, az egyén személyes meggyőződését közlő megszólalásokra attól függetlenül kiterjed, hogy a vélemény értékes vagy értéktelen, helyes vagy helytelen, tiszteletre méltó vagy elvetendő. A tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólás-szabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. A szólás- és sajtószabadság határainak megvonásánál mindazonáltal indokolt különbséget tenni az értékítéletek és a tényállítások védettsége között [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 230.]. Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetetlen, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt.” (Abh., Indokolás [49])
- [28] Az is fontos szempont, hogy azok a közszereplők, akik nyíltan vállalhatnak közéleti-politikai szerepet (szemben például egy bíró idevonatkozó lehetőségeivel), meg is tudják magukat védeni az alaptalan megnyilvánulásokkal szemben a nyilvánosság előtt. Erre minden lehetőség adott például egy

választási kampány során az országgyűlési képviselőjelölteknek. A véleménynyilvánítás szabadsága tehát fokozottan érvényesül olyan értékítéletekkel kapcsolatban, amelyek a közügyekre vonatkozó vélemények ütközésében kapnak hangot, még akkor is, ha esetleg túlzóak és felfokozottak, netán képi (elvont) formában jelennek meg.

- [29] 2.3. Az Alkotmánybíróság a fentiekben túlmenően utal a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglaltakra is, amelyben a büntetőjogi felelősségre vonással szemben a véleménynyilvánítási szabadság védelmének adott elsőbbséget. Abban az ügyben polgármesterrel szemben gyakorolt éles kritikát a büntető-eljárás alá vont személy, és az eljáró bíróságok úgyszintén téves következtetéseket vontak le az alapvető joggal összefüggésben.
- [30] Az Alkotmánybíróság a jelen ügy megítélése során figyelembe vette továbbá a 31/2014. (X. 9.) AB határozatában kifejtetteket, vagyis azt, hogy a választási kampány során tett, a másik jelöltet negatív színben feltűntető kijelentések a véleménynyilvánítási szabadság körébe tartoznak, ha ezzel a választópolgárok döntési lehetőségét kívánják elősegíteni.
- [31] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a jelen választási ügyben eljárva a konkrét ügy összes értékelt körülményére figyelemmel volt, és döntését erre tekintettel hozta meg.
- [32] 3. A fentiekben kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria Kvk.I.37.191/2015/3. számú végzése sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadságához való jogot, azért a végzést megsemmisítette.
- [33] 4. Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2015. február 23.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/614/2015.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2014. évi 22. számában.

